

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ
З МЕТОДИК СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ
ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ ТА МОВЛЕННЯ**

Для здобувачів вищої освіти
спеціальності **016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка)**
(освітній ступінь – **бакалавр**)
денної форми навчання

Програму погоджено
кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти
(протокол № від2021р.)
ЗавідувачКузава І.Б.

Програму затверджено
Вченою радою
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
(протокол № від 2021р.)
ДеканАнтонюк В.З.

Луцьк – 2021

ПРОГРАМА

АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ З МЕТОДИК СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ ТА МОВЛЕННЯ

Пояснювальна записка

Змістовою засадою спеціальної освіти є Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – ступеня бакалавра – з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта. Метою навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців, які здатні розв'язувати складні завдання і практичні проблеми спеціальної освіти з метою корекції і компенсації порушень психофізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами різних вікових груп із широким доступом до працевлаштування у загальноосвітніх та спеціальних навчально-виховних закладах. Об'єктом вивчення є корекційно-розвивальний та реабілітаційний процеси; теоретико-методичні диференційовані системи попередження і подолання порушень психічного та (або) фізичного розвитку та корекційного навчання і виховання осіб з особливими освітніми потребами різних вікових категорій, способи організації ефективної взаємодії учасників освітнього процесу, зумовлені закономірностями та особливостями змісту корекційно-педагогічної діяльності.

Програма атестаційного іспиту з методик спеціальної освіти дітей із порушеннями інтелекту та мовлення складається з таких освітніх компонентів: «Спеціальні методики навчання предметів гуманітарного циклу», «Спеціальні методики навчання предметів природничо-математичного циклу», «Спеціальні методики навчання предметів художньо-естетичного циклу», «Спеціальна методика фізичного виховання», «Теорія і спеціальна методика виховної роботи», «Методика логопедичної роботи».

Психолого-педагогічна і методична підготовка рівня вищої освіти бакалавр спрямовує на формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати

різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. **ЗК-8.** Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-11. Здатність орієнтуватись у соціокультурних, освітніх, лінгвістичних аспектах країн Європейського співтовариства, Америки та ін.; використовувати іноземну мову в різних ситуаціях професійного й соціального спілкування, самонавчання та фахового зростання.

ЗК-12. Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації. **СК-12.** Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність самостійно освоювати нові науково-педагогічні, корекційні, ергономічні та оздоровчі теорії та технології; забезпечувати фізичний розвиток, корекцію, реабілітацію і зміцнення здоров'я осіб з особливими освітніми потребами на засадах педагогічної інноватики.

СК-18. Здатність будувати педагогічні й соціальні стосунки на основі загальнолюдських та національних цінностей; поєднувати сучасну спеціальну та інклюзивну освітню практику з глибоким осмисленням теорій і технологій видатних педагогів, психологів, лікарів, філософів.

У результаті навчання здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати наступні програмові результати навчання:

РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

РН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами. **РН13.** Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

1. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ З МЕТОДИК СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ ТА МОВЛЕННЯ

2.1.1. Спеціальні методики навчання предметів природничо-математичного циклу

1. Загальна характеристика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку.

2. Методика формування загальних кількісних і просторових уявлень, уявлень про величину, форму, час у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку

3. Методика формування кількісних уявлень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку.

4. Методика формування уявлень про величину у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку.

5. Методика формування уявлень про форму у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку.

6. Методика формування просторових уявлень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями інтелектуального розвитку.

7. Методика формування уявлень про час у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку.

8. Ознайомлення із діями додавання та віднімання і їх взаємозв'язком дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку. .

9. Зв'язок спеціальних методик природознавства з іншими науками.

10. Спеціальна методика формування природознавчих уявлень та понять.

11. Спеціальна методика вивчення змістовної лінії «Методи пізнання природи».

12. Спеціальна методика формування понять про речовини.

13. Спеціальна методика вивчення змістовної лінії «Жива природа».

14. Спеціальна методика вивчення змістовної лінії «Рух і взаємодія».

15. Спеціальна методика вивчення змістовної лінії «Нежива природа».

2.1.2. Спеціальні методики навчання предметів гуманітарного циклу

1. Поняття загального недорозвитку мовлення, його прояви і ознаки у дітей дошкільного віку на різних рівнях.

2. Завдання, принципи і напрями роботи логопеда з розвитку мовлення при ЗНМ.

3. Методи і прийоми мовленнєвого розвитку, їх класифікації і характеристика.

4. Індивідуальна, фронтальна і підгрупова робота з розвитку мовлення.

5. Поняття словникової роботи та її значення. Завдання і зміст словникової роботи з дітьми при ЗНМ.

6. Методика словникової роботи з дітьми дошкільного віку.
7. Методика словникової роботи з учнями молодшого шкільного віку.
8. Завдання, напрями і зміст роботи з формуванню граматичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ.
9. Шляхи формування граматичної сторони мовлення.
10. Методика занять з формуванню морфологічної сторони мовлення.
11. Методика занять з розвитку синтаксичної сторони мовлення.
12. Завдання, напрями і зміст навчання зв'язного мовлення при ЗНМ.
13. Бесіда як метод навчання діалогічного мовлення на спеціальних заняттях.
14. Основні методи і прийоми навчання розповіді дітей-дошкільників.
15. Методика навчання розповіді по іграшках (натуральним предметам) на спеціальних заняттях.

2.1.3. Спеціальні методики навчання предметів художньо-естетичного циклу

1. Методи і прийоми музичного виховання і навчання.
2. Вікові особливості музичного розвитку дитини.
3. Аналіз програм з музики для учнів спеціальних закладів освіти.
4. Зміст і методика слухання музики у спеціальних закладах дошкільної та загальної середньої освіти.
5. Методика навчання співу дітей із психофізичними порушеннями.
6. Зміст і особливості навчання музично-ритмічних рухів вихованців із психофізичними порушеннями.
7. Зміст, структурні компоненти уроків музики (музичних занять), вимоги щодо їх організації у закладах спеціальної освіти.
8. Планування музичних занять у спеціальних закладах дошкільної та середньої освіти.
9. Мета і завдання навчання образотворчого мистецтва у сучасному закладі спеціальної освіти.
10. Види образотворчої діяльності та їх значення для всебічного розвитку дітей із психофізичними порушеннями.
11. Методи і прийоми навчання образотворчої діяльності дітей дошкільного віку із особливостями психофізичного розвитку.
12. Вимоги для проведення уроків із образотворчого мистецтва у закладі спеціальної освіти.
13. Програмові вимоги до навчання предметного, сюжетного, декоративного малювання в різних вікових групах закладу спеціальної дошкільної освіти.
14. Методика проведення занять з ліплення у спеціальних закладах дошкільної та середньої освіти.
15. Особливості методики навчання аплікації дітей із порушеннями психофізичного розвитку.

2.1.4. Спеціальна методика фізичного виховання

1. Зв'язок фізичного виховання з іншими науками та навчальними дисциплінами.
2. Зміст і завдання фізичного виховання.
3. Зміст та характеристика уроку фізичного виховання.
4. Зміст та характеристика фізкультпауз.
5. Значення гігієнічних чинників в фізичному вихованні.
6. Значення фізичного виховання у соціалізації людей з обмеженим станом здоров'я.
7. Класифікація засобів і методів фізичного виховання.
8. Класифікація форм і функцій фізичного виховання.
9. Медико-педагогічний контроль в фізичному вихованні.
10. Методи фізичного виховання.
11. Методика проведення «годин здоров'я».
12. Методика проведення занять із розвитку загальної витривалості.
13. Методика проведення ранкової гігієнічної гімнастики до занять.
14. Методика проведення релаксаційних пауз.
15. Методика проведення фізкультурних хвилинок.

2.2. Теорія і спеціальна методика виховної роботи

1. Концептуальні положення виховання дітей із порушенням інтелектуального розвитку.
2. Педагогічний такт вихователя спеціальних корекційних закладів освіти.
3. Формування національної свідомості в учнів із порушенням інтелектуального розвитку.
4. Особистий приклад вихователя в корекційно-педагогічному процесі з дітьми із порушенням інтелектуального розвитку.
5. Єдність вимог і поваги до особистості учня із порушенням інтелектуального розвитку.
6. Корекційно-виховне і освітнє значення гри.
7. Формування духовності в учнів спеціальних закладів освіти.
8. Форми роботи з батьками учня спеціального закладу освіти.
9. Напрямки корекційно-виховної підготовки учнів із порушенням інтелектуального розвитку.
10. Іграшка, її значення в ігровій діяльності дітей із порушенням інтелектуального розвитку.
11. Загальне поняття про принципи виховання.
12. Роль гри в корекційно-виховній роботі з дітьми із порушенням інтелектуального розвитку.
13. Значення та завдання морального виховання учнів із порушенням інтелектуального розвитку.
14. Комплексний підхід до виховання учнів із порушенням інтелектуального розвитку.
15. Вимоги до атрибутики ігрової діяльності з дітьми.

16. Завдання трудового виховання учнів із порушенням інтелектуального розвитку.

17. Розкрити структуру особистості учня із порушенням інтелектуального розвитку.

18. Скласти план психолого-педагогічної характеристики на учня із порушенням інтелектуального розвитку.

19. Форми позаурочної корекційно-виховної роботи з учнями.

20. Педагогічна робота вихователя з батьками дітей з вадами інтелекту.

21. Вимоги щодо проведення спортивних заходів в умовах спеціальних закладів освіти.

22. Виховання дитини як важливий етап розвитку особистості.

23. Особистість та її пізнавальний розвиток.

24. Формування культурно-гігієнічних навичок у дітей різних вікових груп із порушенням інтелектуального розвитку.

25. Правила застосування педагогічного стимулювання учнів із порушенням інтелектуального розвитку

26. Педагогічна типологія дітей із порушенням інтелектуального розвитку.

27. Спілкування як важливий засіб в корекційно-виховній роботі з учнями із порушенням інтелектуального розвитку.

28. Оздоровлення та загартування учнів із порушенням інтелектуального розвитку.

29. Вплив природного оточення на формування пізнавальної активності учнів із порушенням інтелектуального розвитку.

30. Режим дня і його значення в корекційно-виховній роботі з дітьми із порушенням інтелектуального розвитку.

2.3. Методика логопедичної роботи

1. Предмет і завдання логопедії. Зв'язок логопедії з іншими науками.

2. Методи логопедичного впливу.

3. Організація логопедичної допомоги дітям з зоровою патологією.

4. Особливості логопедичної роботи при порушеннях слуху.

5. Корекція мовленнєвих порушень у дітей з вадами опорно-рухового апарату.

6. Особливості логопедичної роботи з дітьми із порушенням інтелекту.

7. Розлади спектру аутизму. Розвиток комунікативної функції.

8. Організація логопедичної допомоги дітям із комплексними порушеннями психофізичного розвитку.

9. Диференціація вимови звуків С-Ш.

10. Диференціація вимови звуків З-Ж.

11. Диференціація вимови звуків С-З.

12. Диференціація вимови звуків Ш-Ж.

13. Диференціація вимови свистячих і шиплячих звуків.

14. Зондовий масаж при дизартріях.

15. Недоліки вимови –Ч-, -Щ- [ШЧ]. Прийоми постановки звуків.

16. Застосування логопедичних зондів при постановці звуків у дітей.

- 17.Недоліки вимови звуків К, Г, Х. Прийоми постановки.
- 18.Недоліки вимови звука – Й – у дітей. Прийоми постановки.
- 19.Недоліки вимови звуків –Р-, -Р'-(ротацізм, параротацізм). Прийоми постановки звуків.
- 20.Недоліки вимови звуків –Л-, -Л'-(ламбдацізм, параламбдацізм) Прийоми постановки.
- 21.Недоліки вимови звуків –С-, -С'-(сигматизм, парасигматизм). Прийоми постановки.
- 22.Недоліки вимови звуків –З-, -З'-. Прийоми постановки.
- 23.Диференціація звуків Р-Л.
- 24.Артикуляційні вправи для язика, їх призначення. Навести приклади.
- 25.Артикуляційні вправи для губ, їх призначення. Навести приклади.
- 26.Дихальні вправи: мета застосування.
- 27.Розвиток дрібної моторики рук. Зв'язок із розвитком мовленнєвих процесів.
- 28.Формування навичок звуко-буквеного аналізу.
- 29.Використання логопедичних ігор для формування фонематичних процесів у дітей.
- 30.Диференціація глухих і дзвінких приголосних звуків. Диференціація твердих і м'яких приголосних звуків.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ БАКАЛАВР СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА ПІД ЧАС АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ З МЕТОДИК СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ ТА МОВЛЕННЯ

Атестаційний іспит проводиться за питаннями білетів, складеними у повній відповідності до освітньої програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія» спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка). Розроблена кількість білетів забезпечує одноразовість використання кожного питання, а отже й індивідуальний білет кожному студенту. Білет атестаційного іспиту має чотири питання: з окремих методик спеціальної освіти дітей з порушеннями інтелекту та мовлення, спеціальної методики виховної роботи, методики логопедичної роботи. Кожне теоретичне питання має на меті перевірити сформованість знань здобувача вищої освіти з окремих методик. Очікувана відповідь має вирізнятися науковістю, обсягом та аналітичним характером.

Оцінювання якості теоретичної та методичної підготовки студента з методик спеціальної освіти дітей із порушеннями інтелекту та мовлення здійснюється у двох аспектах:

- рівень передбачених програмою теоретичних знань з методикою їх викладання;
- уміння користуватися різними видами навчальної, методичної документації та іншими джерелами інформації.

ОЦІНЮВАННЯ ЗА ШКАЛОЮ ECTS:

1 питання	2 питання	3 питання	4 питання
30 балів	30 балів	20 балів	20 балів

КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ІСПИТУ В ЦІЛОМУ

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання за навчальних досягнень здобувачів освіти
A	90-100	відмінно	Здобувач освіти на високому рівні, вільно володіє матеріалом, вміннями та навичками комплексного аналізу матеріалу, використовує засвоєні факти для виконання нестандартних завдань, самостійно формулює й вирішує проблему, обґрунтовує шляхи її розв'язання, висловлює власні думки, самостійно оцінює педагогічні явища, виявляючи власну позицію щодо них. Оцінка визначається підсумуванням залікових одиниць, які були отримані студентом за повні відповіді на питання білету, враховуючи додаткові.
B	80-89	добре	Здобувач освіти достатньо володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу питань, виявляє здібності самостійно оцінювати деякий матеріал, застосовує теоретичні знання для вирішення практичних завдань, добирає аргументи на підтвердження власних міркувань, вільно оперує ними
C	71-79	добре	Здобувач освіти володіє матеріалом, наводить приклади, може самостійно аналізувати відповідні дії та прийоми, застосовує відомі факти, поняття для виконання стандартних навчальних завдань
D	61-70	задовільно	Знання матеріалу неглибокі, здобувач освіти володіє певною сукупністю практичних прийомів і способів професійної діяльності

Е	50-60	задовільно	Здобувач освіти поверхнево володіє теоретичними та практичними знаннями, у відповіді виявляється ряд неточностей або його відповідь недостатньо обґрунтована
FX	30-49	незадовільно	Здобувач освіти відтворює менше половини навчального матеріалу. Обсяг і повнота відповіді на дуже низькому рівні.

4. ЛІТЕРАТУРА

Спеціальні методики навчання предметів природничо-математичного циклу

1. Гаврилов О.В. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій. Частина 2. Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С. 2006. 432с.

2. Дидактичні основи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку : метод. посбн. / Укл. Л. О. Прядко, О. О. Фурман. Суми : РВВ СОІППО, 2015. 114 с.

3. Діти з особливостями розвитку в звичайній школі./ Л.В.Туріщева. Х.: Вид.група «Основа». 2011. 111с.

4. Діти з особливими потребами у початковій школі : поради батькам / Л.С.Вавіна, А.М.Висоцька, В.В.Жук та ін.; за ред. В.І.Бондаря, В.В. Засенка. Київ : Наук. світ, 2006. –Кн. 3. 212 с

5. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: наук.-метод.посібник / А.А.Колупаєва, Л.О.Савчук. К.: «АТОПОЛ». 2011, 273с.

6. Листопад Н.П. Вивчення елементів геометрії в 1 класі на засадах компетентнісного підходу. *Початкова школа*. 2012. № 11. С. 4– 9.

7. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів / Н.М.Стадненко та ін. Київ, 1998.

8. Методичні рекомендації до розподілу програмного матеріалу з математики для учнів 1-4-х класів допоміжної школи / укладач К.Г. Забара. Київ : РУМК, 1988.

9. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі : курс лекцій / уклад. : О.В.Гаврилов, О.М.Ляшенко. Кам'янець-Подільський : ПП Пантюк С.Д., 2004. Ч. 1. 272 с.

10. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі : курс лекцій. / уклад. : О.В.Гаврилов, О.М.Ляшенко, Н.І.Королько. Кам'янець-Подільський : Мошинський В.С., 2006. Ч. 2. 432 с.

11.Таранченко О. М. Врахування відмінностей розвитку та навчальної діяльності дітей з особливостями психофізичного розвитку в процесі навчання. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : Навчально-

методичний посібник / Кол. авторів: А. А. Колупаєва, Ю. М. Найда, Н.З. Софій та ін. ; За заг. ред. Л. І. Даниленко. К., 2007. 128 с.

12. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах [Текст]: навчальний посібник. К.: Веселка, 2008. 334 с.

13. Байбара Т.М. Природознавство в 3-4 класі: [Посіб. для вчителя]. К.: Освіта, 2001. 224 с.

14. Блеч Г.О. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційноспрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах»(програма ознайомлення з навколишнім, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). К.: 2012. 96с.

15. Блеч Г.О. Формування уявлень про навколишнє середовище. *Теорія і практика олігофренопедагогіки та спеціальної психології* /За ред..Т.В.Сак //36. наук. пр.:Вип.8. Тематичний випуск «Концепція дошкільної освіти дітей з розумовою відсталістю». - Кіровоград; Імекс -ЛТД, 2013. С. 49 -54.

16. Біда О.А. Методика вивчення курсу «Я і Україна» з основами сільськогосподарської праці. [навчальний посібник для студентів]. К.: Освіта 2003. 432с.

17. Борисенко Н.М., Сухіна Л.А. Основні напрями теорії та технології природничоматематичної освіти у початковій школі. [навч.-метод.рекомендації]. Херсон: Айлант, 2010. С.42-60.

18.Малюхова Н. І. Особливості уявлень про неживу природу у слабозорих учнів із інтелектуальною недостатністю. Дис...канд. пед. наук. Київ, 1999.

19.Рахуба Н.О. Особливості формування уявлень про неживу природу у дітей старшого дошкільного віку зі зниженим зором. Дис...канд. пед. наук. Київ, 2015. 202 с.

Спеціальні методики навчання предметів гуманітарного циклу

1. Марченко І.С. Навчання дошкільників із порушенням мовлення розповіді за картинками. *Корекційна педагогіка*. 2008. №2. 18-23.

2. Прищепа К.С. Навчання грамоти. К.: «Форум», 2002.

3. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ : програмно-методичний комплекс. К. : Освіта України, 2011. 292 с.

4. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : прогр.-метод. комплекс. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т спец. педагогіки. Київ : Кафедра, 2013. 283 с.

5. Рібцун Ю. В. Звукові намистинки. Формування мовленнєвої полікомпетентності дошкільників: навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 210 с.

6. Рібцун Ю. В. Науково методичне забезпечення реалізації спеціальної освіти дітей із ЗНМ. *Логопед*. 2011. № 8 (8) серпень.

7. Рібцун Ю. В. Вивчення моторної функції молодших дошкільників із ЗНМ. *Дефектологія*. 2006. № 1. С. 44-48.

8. Рібцун Ю. В. «Дошкільнятко: Корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення», с. 52

9. Рібцун Ю. В. Організація роботи логопеда в молодшій групі для дітей із загальним недорозвитком мовлення. *Дефектологія*. 2009. № 2. С. 17-21.

10. Рібцун Ю. В. Методичні рекомендації щодо формування фонетико-фонематичної складової експресивного мовлення молодших дошкільників із ЗНМ. *Український логопедичний вісник* : зб. наук. пр. Вип. 1. 2010. С. 72–81.

11. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ. К.: Актуальна освіта, 2007. 119с.

12. Шеремет М.К. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з порушенням мовлення до навчання у школі / М.К.Шеремет, Н.В.Пахомова. Навчально-методичний посібник. К., 2009.

Спеціальні методики навчання предметів художньо-естетичного циклу

1. Базима Н. В. Значення музикотерапії для розвитку мовлення у дітей з аутистичними порушеннями. *Логопедія*. 2013. № 3. С. 3–8.

2. Бондаренко Ю.А. Корекційна спрямованість музичної діяльності дітей дошкільного віку зі зниженим зором: теорія та методика : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. 581 с

3. Гудим І. М. Програмно-методичний комплекс розвитку незрячих дітей від народження до 6 років : програма розвитку дітей з важкими порушеннями зору від 3 до 6 років / І. М. Гудим, Л. С. Вавіна. Кіровоград : Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, Імекс-ЛТД, 2014. 105 с.

4. Дмитрієва І. В. Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи [Текст] : монографія. Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Інститут корекційної педагогіки та психології. Слов'янськ : [б.в.], 2008. 373 с

5. Демчишин М.С. Методика музичного аналізу вокально-хорових творів.- К., 1996.

6. Картава Ю. А. Теоретико-методичні засади музично-ритмічного виховання дошкільників із порушеннями зору : навч.-метод. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 220 с.

7. Картава Ю. А. Теоретичні аспекти музичної діяльності дітей дошкільного віку зі зниженим зором. Теоретичні та методичні аспекти корекційно-реабілітаційної діяльності: монографія / за заг. ред.: Т. М. Дегтяренко, Ю. А. Картавої. Суми : ВВП «Мрія», 2015. С. 117-132. 252 с.

8. Методичний посібник з музикотерапії для дітей дошкільного віку зі складними порушеннями психофізичного розвитку / укладач Н. Квітка. К., 2013. 82 с.

9. Мистецтво у розвитку особистості : [монографія] / Н. Г. Ничкало, І. А. Зязюн, О. П. Рудницька, Л. В. Нечаєва та ін. [за ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало]. Чернівці : Зелена Буковина, 2006. 224 с.

10. Коновець С. В. Образотворче мистецтво як засіб активізації дитячої творчості. *Мистецтво і освіта*. 1999. № 3. с. 15-19.

11Ланіліна І. В. Образотворче мистецтво для малят (2 – 3 роки) / І. В. Ланіліна, Н. В. Кучєєва. Х.: Вид – во «Ранок», 2013. 96 с.

12 Образотворче мистецтво з спеціальною методикою: навчально – методичний посібник / укладач: І. В. Бабій. Умань: ВПЦ «Візаві» (видавець «Сочинський»), 2014. 112 с.

13Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур; заг. ред. Г. В. Сухорукової. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.

14.Шахова І. В. Художня аплікація та візерунки з паперу. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2006. 48 с.

Спеціальна методика фізичного виховання

1. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 428 с. ISBN 966-680-142-6

2. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів. К.: Олімпійська література, 2011. 440 с.

3. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання. Ч. 1. Тернопіль: Богдан, 2001. 272 с.

6. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання. Ч. 2. Тернопіль: Навчальна книга, 2002. 247с.

Теорія і спеціальна методика виховної роботи

1. Бех І.Д. Виховання особистості: в 2 кн. К., 2003. 280с

2. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності. К.: Радянська школа, 1988. 128с.

3. Дмитрієва І. В. Специфіка естетичного виховання у спеціальній школі для дітей з вадами розумового розвитку. *Наука і сучасність*: зб. наук, праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Том 54. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. С. 41-50.

4. Інклюзивне навчання: досвід упровадження / [упоряд. – А. Колупаєва]. К. : Шкільний світ, 2015. 200 с.

5. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ.посіб. / [Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві]; пер. з англ. К. : СПД-ФО Парашин І.С., 2010. 296 с.

6. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання. К., 1997. 304с.

7. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи у допоміжній школі, К., 1998. 170с.

8. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо введення посади вихователя (асистента вчителя) у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням» від 28. 09. 2012 № 1/9-694 [Електронний ресурс]: Режим доступу: mon.gov.ua/img/zstored/files/1_9-694.doc .

9. Луїза Дерман – Спаркс. Антидискримінаційні методи виховання дітей дошкільного віку. К., 2002. 262с.

10. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. Харків, 2002. 128с.
11. Стежко Ю. Г. Формування сенсо-життєвих ціннісних орієнтацій старшокласників у процесі вивчення суспільствознавчих дисциплін: дис... канд. пед. наук: 13.00.07; Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград, 2004. 220 с.
12. Хохліна О.П. Корекційна спрямованість трудового навчання в допоміжній школі: Навчально-методичний посібник. К.: ТОВ «Імідж», 2006. 176 с.

Методика логопедичної роботи

1. Голуб Н.М. До проблеми ранньої діагностики та профілактики порушень в розвитку мовлення у дітей з органічною патологією ЦНС"/Зб. наук. пр. "Медико-психологічні проблеми дефектології". Херсон, 2001.
2. Голуб Н.М., Потамошнієва О.М., Хребтова Н.П. Диференційна діагностика мовленнєвих порушень: Методичні рекомендації з курсу "Логопедія". Х.: ХНУ імені Г.С. Сковороди, 2007.
3. Дитина з особливими освітніми потребами: медичні та психолого-педагогічні аспекти розвитку, навчання і виховання: навч.-метод. посібник / Бойчук Ю.Д, Сіліна Г.О., Васильєва К.І., Галій А.І., Голуб Н.М. та ін.//За заг. ред. Покроєвої Л.Д. Харків, 2014.
4. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.
5. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 437 с.
6. Лупінович С. М. Довідник вчителя-логопеда. Тернопіль, 2008. 133 с.
7. Малярчук А. Я. Обстеження мовлення дітей: Дидактичний матеріал». Київ, 2002. 137 с.
8. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення: (логопед. робота з корекції порушень мовлення у дошкільників) : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. 3-є вид., перероб. і допов. Київ : Слово, 2015. 307 [1] с.
9. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: монографія. Кам'янець-Подільський, 2007.
10. Особливості розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями зору Частина І. Науково-методичний посібник /авт.: Вавіна Л. С., Гудим І. М., Кондратенко С. В., Довгопола К. С., Нафікова Л. А. К., 2012.
11. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та слуху/ за ред. Л.С. Вавіної. К.: Науковий світ, 2009.
12. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: в 2 ч. К., 2007.
13. Синьов В.М. Психологія розумово відсталої дитини. / В.М. Синьов, М.П. Матвєєва , О.П. Хохліна. К.: Знання, 2008.
14. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник, третє видання, перероблене та доповнене. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. 672 с.

Додаткові:

1. Дефектологічний словник / за ред. В.І. Бондаря. Луганськ, 2003. 708 с.
2. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс. К.: Освіта України, 2011. 292 с.
3. Синьов В. М., Коберник Г. М. Основи дефектології: навчальний посібник. К.: Вища школа., 1994. 143с.
4. Хрестоматія по логопедії / За ред. М. К. Шеремет. К., 2005. 337 с.